

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Nc/1/2017
Identifikačné číslo spisu:	3108227135
Dátum vydania rozhodnutia:	25.01.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Danica Kočičková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:3108227135.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci žalobcov: 1a/ P. M., bytom C., S. XXX/XX, 1b/ R. J., bytom C., N. XX, 1c/ T. M., bytom C. - Y., V. XX a 2/ PhDr. F. M., PhD., bytom C., X. XXXX/XX, všetci zastúpení JUDr. Jánom Kanabom st., advokátom so sídlom Trenčín, J. Zemana 3141/101, proti žalovaným: 1/ Ing. V. bytom C. Q. a 2/ F. bytom C., obaja právne zastúpení JUDr. Jánom Legerským advokátom so sídlom Trenčín, Nám. sv. Anny 15/25, o určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva a o vzájomnej žalobe o určení neplatnosti kúpnej zmluvy, vedenej Okresným súdom Trenčín pod sp. zn. 26C/233/2008, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Trenčíne z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného na tomto súde pod sp. zn. 4Co/12/2017, takto

rozhodol:

Sudkyne Krajského súdu v Trenčíne JUDr. Alica Beňová, JUDr. Oľga Lichnerová a JUDr. Iveta Martináková n i e s ú v l ú č e n é z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného Krajským súdom v Trenčíne pod sp. zn. 4Co/12/2017.

Odôvodnenie

1. V spore vedenom Krajským súdom v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 4Co/12/2017 vzniesli žalobcovia 1a/, 1b/, 1c/ a 2/ podľa § 52 zák. č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (C. s. p.) námietku zaujatosti voči všetkým sudcom Krajského súdu v Trenčíne ako súdu odvolacieho, ktorý bude prejednávať odvolanie žalobcov 1a/, 1b/, 1c/ a 2/ proti rozsudku Okresného súdu Trenčín č. k. 26C/233/2008 - 565 zo dňa 6. júla 2016.

2. Námietku zaujatosti odôvodnili žalobcovia tým, že na Krajskom súde v Trenčíne pracuje sestra žalovanej 2/ pani A., rod. V., ktorá sa podľa žalobcov osobne pozná so všetkými sudcami Krajského súdu v Trenčíne, preto v dôsledku tejto skutočnosti nie je podľa žalobcov zaručená objektivita a spravodlivosť pri rozhodovaní o ich odvolaní proti predmetnému rozsudku súdu prvej inštancie.

3. Sudkyne Krajského súdu v Trenčíne JUDr. Alica Beňová, JUDr. Oľga Lichnerová a JUDr. Iveta Martináková (členky senátu 4Co, ktorému podľa rozvrhu práce krajského súdu pripadla vec na rozhodnutie) sa k námietke zaujatosti uplatnenej žalobcami vyjadrili tak, že vo veci sa necítia byť zaujaté, pretože pani A. pracovala na Krajskom súde v Trenčíne ako mzdová účtovníčka do 31. augusta 2016,

kedy pracovný pomer ukončila z dôvodu odchodu do dôchodku. Ich vzťah s pani A. bol len pracovný; žiadny iný vzťah, prekračujúci rámec pracovného vzťahu s ňou nemali.

4. Najvyšší súd prejednal vec podľa ust. § 54 ods. 1 C. s. p. a dospel k záveru, že žalobcami uplatnená námietka zaujatosti nie je dôvodná.

5. Sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám sporu, k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti (§ 49 ods. 1 C. s. p.)

6. Účelom § 49 ods. 1 C. s. p. je prispieť k nestrannému prejednaniu sporu, k nezaujatému prístupu súdu k stranám sporu alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k sporu (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je priamo stranou sporu alebo osobou zúčastnenou na konaní, keď má osobný záujem na určitom výsledku sporu vtedy, keď sudca verejne - napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť alebo tiež vtedy, ak sú tu konkrétne skutočnosti nasvedčujúce tomu, že sudca získal poznatky o spore inak, než spôsobom predpokladaným právom, teda najmä dokazovaním),

2. k stranám sporu [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu, ktorý má buď charakter rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu či relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho, ako aj negatívneho)],

3. k zástupcom strán sporu (viď vyššie pod 2.).

7. Pri posudzovaní skutočnosti uvádzanej žalobcami v námietke zaujatosti vychádzal najvyšší súd jednak zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcu, ako aj z toho, že výnimky z takejto prezumpcie stanovuje iba zákon.

8. Súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, uverejneného v prílohe oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb.) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky, čiže ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov) potom zaručuje aj právo na to, aby spor nebol odňatý zákonnému sudcovi (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky), teda sudcovi súdu určenému podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov. V zásade teda platí, že o určitom spore by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý pripúšťa, aby v prípade existencie zákonom predpokladaných dôvodov bol postupom taktiež ustanoveným priamo v zákone zákonný sudca vylúčený z ďalšieho prejednávania a rozhodovania sporu. Cieľom, ktorý tu odôvodňuje prelomenie ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu, je zabránenie hroziacemu riziku, že by vo veci mohol rozhodnúť zaujatý (nie nestranný) sudca. Nestrannosť sa pritom spravidla chápe ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadržania určitej strane sporu).

9. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania sporu buď na návrh strany sporu (§ 52 C. s. p.) alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 50 C. s. p.). Obsahom práva na prerokovanie sporu pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť; ale len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia sporu pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej

republiky v jeho veciach sp. zn. I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98 a II. ÚS 121/03).

10. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (tu pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce však nie je (subjektívne) stanovisko sudcu či presvedčenie subjektu uplatňujúceho námietku zaujatosti, ale iba existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, či subjektu uplatňujúceho námietku zaujatosti, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť a rozhodujúcim prvkom pri posudzovaní zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je tak to, či obava z vychýlenia nestrannosti je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je však len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach a objektívnu nestrannosť samozrejme nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť i len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

11. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

12. Z už spomínanej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriadiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitý (nie nezaujatý) vzťah k veci má. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k sporu, k stranám sporu alebo k ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

13. Pokiaľ ide o subjektívne aspekty nestrannosti sudcov, členov senátu 4Co, ktorý má v zmysle rozvrhu práce odvolanie žalobcov prejednať a o ňom rozhodnúť, najvyšší súd ako súd nadriadený uvádza, že je potrebné konštatovať, že sudkyne JUDr. Alica Beňová, JUDr. Oľga Lichnerová a JUDr. Iveta Martináková sa necítia byť zaujaté, pretože ich vzťah k pani A., bývalej zamestnankyni Krajského súdu v Trenčíne, bol čisto pracovnej povahy. V danom prípade teda neexistuje žiadny vzťah (k sporu, k stranám sporu, ani k ich zástupcom), pre ktorý by bolo možné pochybovať o ich nezaujatosti.

14. Žalobcovia v námietke zaujatosti argumentovali tým, že pani A., rodená V., sestra žalovanej 2/ sa osobne pozná so všetkými sudcami Krajského súdu v Trenčíne, pretože je tam zamestnaná; žiadne ďalšie konkrétne skutočnosti, odôvodňujúce reálnosť ich tvrdenia v námietke zaujatosti neuviedli. Pri rozhodovaní, či uvedené tvrdenie žalobcov dokazuje nedostatok nestrannosti sudcov, ktorí majú predmetnú vec prejednávať podľa rozvrhu práce v senáte 4Co, vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky z vyššie citovanej judikatúry ELSP, ktorá vyžaduje aby sa obava z nedostatku nestrannosti sudcu zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. V uvedenej súvislosti najvyšší súd uvádza, že objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného, pretože tzv. objektívna nestrannosť sa posudzuje nielen podľa subjektívneho postoja účastníka ale aj podľa objektívnych kritérií, pričom rozhodujúca je existencia objektívnych skutočností, ktoré ale musia byť preukázané, čo v danom prípade nebolo splnené. Len samotná skutočnosť, že pani A. pracovala na Krajskom súde v Trenčíne a z tohto titulu mali s ňou konajúce sudkyne pracovný vzťah, nie je bez ďalšieho rozhodujúca, a teda nezakladá z objektívneho hľadiska dôvody na vylúčenie sudkýň JUDr. Alice Beňovej, JUDr. Oľgy Lichnerovej a JUDr. Ivety Martinákovskej z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn. 4Co/12/2017. Z uvedených dôvodov najvyšší súd rozhodol spôsobom uvedeným vo výroku tohto uznesenia; o vylúčení ďalších sudcov Krajského súdu v Trenčíne najvyšší súd v zmysle ust. § 55, veta druhá C. s. p. nerozhodoval.

15. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.